

ปัญหากระบวนการสอบสวนคดีอาญาและการฟ้องคดีอาญาของไทย¹

พจนานุกรม จีระนารถ²

จากที่ศึกษาเกี่ยวกับปัญหากระบวนการสอบสวนคดีอาญาและการฟ้องคดีอาญาของไทย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยได้แบ่งอำนาจสอบสวนและอำนาจฟ้องร้องออกจากกันอย่างเด็ดขาด โดยให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวงและห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน ทำให้อำนาจในการเริ่มกระบวนการทางอาญาของรัฐอยู่ภายใต้อำนาจของพนักงานสอบสวนโดยเด็ดขาด การร้องทุกข์และการดำเนินการสอบสวนพนักงานสอบสวนยังมีอำนาจในการจับ คั่น คุ่มขัง และปล่อยชั่วคราวด้วย ทำให้กระบวนการขึ้นก่อนฟ้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพนักงานสอบสวน แม้กฎหมายจะเปิดช่องให้พนักงานอัยการเมื่อได้รับสำนวนมาแล้ว เห็นว่าพยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการตั้งคดี สามารถสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาซักถามก็ตาม แต่การสอบสวนเพิ่มเติมกระทำโดยพนักงานสอบสวนอยู่นั่นเอง โดยที่พนักงานอัยการไม่สามารถเข้าไปทำการสอบสวนด้วยตนเองได้ ตามระบบการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบัน

จากการศึกษาทำให้ทราบปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวนและการฟ้องคดีอาญาของไทยได้ 4 ประการ ซึ่งสรุปได้ ดังต่อไปนี้

ประการแรก ปัญหาพนักงานอัยการไม่มีอำนาจรับคำร้องทุกข์ ปัจจุบันมีบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหาย เนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญาเป็นจำนวนมากเนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดเพิ่มมากขึ้นผู้เสียหายซึ่งได้รับความเดือดร้อนต้องหาที่พึ่งทางกระบวนการยุติธรรมจึงต้องไปดำเนินการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 123 โดยประเทศไทยมอบอำนาจในการรับคำร้องทุกข์และการสอบสวนให้แก่พนักงานสอบสวนเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ แต่เพียงฝ่ายเดียว โดยที่พนักงานอัยการมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่อย่างใด จึงอาจเกิดปัญหาจากการลิดการะของคนที่สิ้นมือเนื่องจากพนักงานสอบสวนมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับภาระงาน หรือบางครั้งใช้ดุลยพินิจโดยผิดพลาดไปโดยวินิจฉัยว่าเป็นคดีแพ่งเพราะบางคดีแทบจะแยกไม่ออกว่าเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา หรือสาเหตุมาจากพนักงานสอบสวนถูกคำสั่งโยกย้ายมาจากการปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายอื่น เช่น เดิมปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายปราบปรามแต่ถูกคำสั่งแต่งตั้งโยกย้ายให้มาปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายสอบสวน ทำให้ขาดความชำนาญในการสอบสวน ขาดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดความรับผิดชอบในหน้าที่หรือเป็นเพราะนโยบายการบริหารงานภายในองค์กรทำให้พนักงานสอบสวนถูกผู้บังคับบัญชาแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจ

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหากระบวนการสอบสวนคดีอาญาและการฟ้องคดีอาญาของไทย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนียผล และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จุฑพร วงศ์ทองสรรค์ และ รองศาสตราจารย์จรัส เล็งวิทยา

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ส่งผลให้พนักงานสอบสวนไม่มีอิสระในการตัดสินใจได้อย่างเต็มที่ หรือตำรวจเป็นผู้กระทำความผิดเองเลย ไม่รับคำร้องทุกข์ ทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถเข้าถึงสิทธิ และทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม จึงเห็นควรจะต้องนำแนวปฏิบัติวิธีการร้องทุกข์ของประเทศฝรั่งเศสที่พนักงานอัยการมีอำนาจรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษได้โดยตรง แล้วส่งเรื่องให้ตำรวจต่อเพื่อรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวน ทั้งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการยุติธรรม และจะส่งผลถึงการกำหนดทิศทางในการสอบสวนที่เป็นไปอย่างถูกต้องและเป็นธรรม ทั้งเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา

ประการที่สอง ปัญหาระยะเวลาในการดำเนินการในชั้นสอบสวนและชั้นพนักงานอัยการ ระยะเวลาในการดำเนินการในชั้นสอบสวนและชั้นพนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ไม่ได้มีการแบ่งแยกให้ชัดเจนจึงมีความเหลื่อมล้ำกัน โดยจะเห็นได้จากไม่มีกฎหมายใดกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนไว้ว่าต้องดำเนินการภายในระยะเวลาเท่าไร เพียงแค่ต้องสอบสวนให้เสร็จสิ้น ไม่ว่าจะได้รับความว่าอย่างไรให้เสร็จก่อนขาดอายุความทางอาญา แม้จะมีบันทึกข้อตกลง MOU ร่วมกันระหว่างสำนักงานอัยการกับตำรวจโดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสรุปสำนวนส่งให้พนักงานอัยการไม่น้อยกว่า 1 ฝาก แต่ในทางปฏิบัติไม่มีสภาพบังคับให้ จะเห็นได้ว่าหลายครั้งที่พนักงานสอบสวนส่งสำนวนใกล้ขาดอายุความ หรือใกล้ครบผิดฟ้องหรือฝากขังมายังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการที่ไม่เคยรับรู้ข้อเท็จจริงในสำนวนสอบสวนมาก่อน ต้องพิจารณาทั้งสำนวนสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในไม่กี่สัปดาห์ หรือไม่ก็วันเท่านั้น ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และความสงบสุขในสังคมเป็นอย่างมาก จึงเห็นว่า ควรกำหนดระยะเวลาในชั้นสอบสวนและชั้นพนักงานอัยการให้ชัดเจน เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างองค์กร การที่พนักงานอัยการไม่สามารถรับรู้ได้ถึงเหตุแห่งการคุมขังนั้น หรือเหตุแห่งความจำเป็นในการสอบสวนที่ต้องดำเนินการให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาตามที่เจ้าพนักงานตำรวจร้องขอ อันเป็นปัญหาแก่การให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ถูกคุมขังของพนักงานอัยการ เพราะพนักงานอัยการก็ไม่สามารถถ่วงดุลเหตุแห่งความจำเป็นนั้นได้ หากเกิดการคุมขังที่กระทำด้วยความไม่จำเป็นก็จะทำให้การคุมขังนั้นมีขอบด้วยกฎหมาย พนักงานอัยการจะเข้ามารับรู้และเกี่ยวข้องกับคดีก็ต่อเมื่อพนักงานสอบสวนสรุปสำนวนส่งมายังพนักงานอัยการแล้ว จึงเห็นควรให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาได้เพียง 48 ชั่วโมง หลังจากนั้นให้กระทำการขอหมายขังผ่านพนักงานอัยการเพื่อให้เป็นผู้ตรวจสอบถึงเหตุจำเป็นในชั้นต้น และสามารถเข้าคุ้มครองสิทธิเสรีภาพผู้ถูกคุมขัง เป็นการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างองค์กรและเป็นการเร่งรัดการสอบสวนของพนักงานสอบสวนอีกด้วย

ประการที่สาม ปัญหาการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ประเทศไทยมีหลักการดำเนินคดีอาญา โดยแยกอำนาจการสอบสวนออกจากอำนาจการฟ้องร้อง โดยอำนาจการสอบสวนอยู่ที่พนักงานสอบสวนหรือตำรวจเพียงองค์กรเดียว ในการสอบสวนคดีพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ และสามารถทำความเข้าใจไปในทางใดก็ได้ ในการสอบสวนเพิ่มเติมนั้นก็เป็นที่พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมให้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 ทำให้เกิดปัญหาการใช้

ดุลพินิจในการรวบรวมพยานหลักฐานที่เข้าสู่สำนวนสอบสวน หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าพยานหลักฐานเพียงพอต่อการสรุปสำนวนและทำความเห็นแล้วก็อาจไม่ได้หาพยานหลักฐานอื่น จึงอาจทำให้สำนวนการสอบสวนมีพยานหลักฐานไม่เพียงพอต่อการตั้งคดีของพนักงานอัยการ หรือหากในคดีที่พนักงานสอบสวนสรุปสำนวนและมีความเห็นว่าควรสั่งฟ้องคดี พนักงานสอบสวนก็อาจใช้ดุลพินิจในการรวบรวมพยานหลักฐานเฉพาะฝ่ายผู้เสียหายเท่านั้น ไม่รวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ต้องหาเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา นั้น ทำให้เมื่อสำนวนสอบสวนเข้าสู่ชั้นพนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะเห็นเฉพาะสำนวนสอบสวนที่เป็นเพียงเอกสารเท่านั้น จะมีการคัดแปลง แก้ไข ตกเติมอย่างไรก็ได้ เช่น ตั้งข้อหาเบากว่าความเป็นจริงหรือตั้งข้อหาหนักกว่าความเป็นจริง โดยการทำสำนวนสอบสวนให้มีข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่ตั้งข้อหาไว้ โดยเฉพาะกรณีที่ยังไม่มีการส่งสำนวนสอบสวนให้พนักงานอัยการ อำนาจของพนักงานอัยการยังไม่เริ่มต้นขึ้น ดังนั้นย่อมไม่มีการคัดกรองการสอบสวนจากองค์กรอื่นเลย ทำให้กระทบต่อความเที่ยงธรรมในการตั้งคดีของพนักงานอัยการและเกิดผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนอาจสอบสวนเพิ่มแล้วก็จะอาจยังไม่เพียงพอ จึงเห็นควรให้ พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนคดีกับพนักงานสอบสวนจะทำให้เกิดความยุติธรรมมากขึ้น โดยให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนด้วย ข้อผิดพลาดในประเด็นที่จะทำการสอบสวนก็จะน้อยลง กระบวนการยุติธรรมรวดเร็วไม่ต้องมีการสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติมและไม่มีการร้องขอความเป็นธรรมต่อพนักงานอัยการ โดยให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนด้วยตั้งแต่ต้น อีกทั้งเป็นการลดความขัดแย้งระหว่างองค์กรลง เนื่องจากหากมีการร่วมกันตั้งแต่ต้นเห็นรูปคดีและพยานหลักฐานเหมือนกัน ดุลพินิจเกี่ยวกับคดีน่าจะไปในทิศทางเดียวกัน แต่จะให้พนักงานอัยการร่วมสอบสวนทุกคดีก็ไม่ได้ เนื่องจากอัตราของพนักงานอัยการมีน้อยกว่าพนักงานสอบสวน จึงควรกำหนดอัตราโทษหรือคดีให้ชัดเจน

ประการที่สี่ ปัญหาการร้องขอความเป็นธรรมในชั้นพนักงานอัยการ ตามระเบียบของสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2563 ข้อ 65 เกิดปัญหาทำให้คดีล่าช้า อาจทำให้ข้อหาบางข้อหาหรือคดีขาดอายุความฟ้องร้อง โดยผู้ที่หวังประโยชน์จากการร้องขอความเป็นธรรมมายังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการมีคำสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม หรือมีคำสั่งอื่นใด โดยมีการร้องขอความเป็นธรรมมาหลายครั้ง ทำให้คดีล่าช้าออกไป อันเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของระเบียบปฏิบัติของสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการพิจารณาการร้องขอความเป็นธรรม ในเรื่องการร้องขอความเป็นธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายร้องขอให้พนักงานอัยการทำการสอบสวนเพิ่มเติม ในประเด็นที่ผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายให้การบางประเด็นไว้หรือมีข้อเท็จจริงใดเกิดขึ้นใหม่ซึ่งยังไม่ปรากฏในชั้นสอบสวน ในเรื่องการร้องขอความเป็นธรรมทำให้คดีล่าช้า โดยผู้ที่หวังประโยชน์จากการร้องขอความเป็นธรรมมายังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการมีคำสั่งให้สอบสวนเพิ่มเติม หรือมีคำสั่งอื่นใด โดยมีการร้องขอความเป็นธรรมมาหลายครั้ง ทำให้คดีล่าช้าออกไป อันเนื่องมาจากความไม่ชัดเจนของระเบียบปฏิบัติของสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการพิจารณาการร้องขอความเป็นธรรม ไม่ว่าจะเป็กรณีคำร้องแบบไหนที่เป็นการร้อง

ขอความเป็นธรรม คือ ไม่มีการให้ความหมายไว้ให้ชัดเจน หรือการกำหนดจำนวนครั้งในการยื่นร้องขอความเป็นธรรม หรือการกำหนดระยะเวลาหรืออายุความที่จะส่งผลต่อผู้ยื่นร้องขอความเป็นธรรมที่จะต้องรับผิดชอบในความล่าช้าของคดีด้วย จึงเห็นควรกำหนดจำนวนครั้งและระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอความเป็นธรรม และให้อำนาจพนักงานอัยการทำการสอบสวนเพิ่มเติมในคดีที่มีการร้องขอความเป็นธรรมได้เอง โดยไม่จำเป็นต้องส่งสอบสวนเพิ่มเติมผ่านพนักงานสอบสวน และกรณีนี้ให้พนักงานอัยการมีอำนาจออกหมายเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่ง หรือจัดการส่งวัตถุหรือเอกสารที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานมายังพนักงานอัยการ โดยตรง เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาสั่งคดีโดยรวดเร็ว ทำให้การพิจารณาให้ความเป็นธรรมในคดีที่มีการร้องขอความเป็นธรรมมีความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาระบบการสอบสวนคดีอาญาและการฟ้องคดีอาญาของไทย ผู้ศึกษาพบว่า มีข้อเสนอแนะ คือ

ประการแรก แก้ไข มาตรา 123 วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้ หากร้องทุกข์ต่อพนักงานอัยการก็ให้พนักงานอัยการส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนต่อไป

ประการที่สอง แก้ไข มาตรา 87 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี ซึ่งระยะเวลาในการควบคุมตัวตาม มาตรา 87 นี้ นานเกินสมควร ควรลดระยะเวลาควบคุมตัวลง ซึ่งการควบคุมตัวนานเกินไปนั้นกระทบกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยเกินสมควร

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่าหกเดือนแต่ไม่ถึงสิบปีหรือปรับเกินกว่าห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินยี่สิบสี่วัน

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติดๆ กันได้ แต่ครั้งหนึ่งต้องไม่เกินสิบสองวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสามสิบหกวัน เป็นต้น

ควรกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาได้เพียง 48 ชั่วโมง หลังจากนั้นให้กระทำการขอหมายขังผ่านพนักงานอัยการ

และขั้นตอนในชั้นพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ ควรกำหนดไว้เป็นกฎหมายว่าให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการไม่น้อยกว่า 12 วัน เพื่อไม่ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้พนักงานอัยการล่าช้า ส่งผลให้พนักงานอัยการไม่อาจสั่งคดีได้ทัน หรือส่งคดีไปโดยไม่มีประสิทธิภาพ

ประการที่สาม แก้ไข มาตรา 143 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการร่วมทำการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน แต่เนื่องจากอัตรากำลังของพนักงานอัยการมีจำนวนน้อยกว่าพนักงานสอบสวน จะให้พนักงานสอบสวนร่วมสอบสวนทุกคดีเป็นไปได้ยาก เนื่องจากคดีมีจำนวนมาก จึงอาจแก้ไขโดยกำหนดเป็นคดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป

ไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น หรือคดีที่ผู้มีส่วนได้เสียในคดีร้องขอให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำการสอบสวน หรือคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าควรได้รับคำปรึกษาแนะนำจากพนักงานอัยการ หรือคดีอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง เป็นต้น

ในกรณีพนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม ตามมาตรา 143 วรรคสอง (1) นั้น ให้พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมคดีนั้นได้เองหรือเรียกพยานมาสอบสวนเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร

ประการที่สี่ แก้วใจ ข้อ 65 แห่งระเบียบการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2563 โดยการใช้สิทธิในการร้องขอความเป็นธรรม หากเป็นประเด็นที่ผู้ร้องขอความเป็นธรรมเคยขอความเป็นธรรม และพนักงานอัยการได้เคยพิจารณาไว้แล้ว หรือเห็นว่ามีความจำเป็นการประวิงคดีให้ล่าช้า ให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนทำบันทึกข้อความเสนอความเห็นพร้อมเรื่องร้องขอความเป็นธรรมและสำนวนสอบสวน เสนออธิบดีอัยการให้พิจารณาสั่งยุติเรื่องร้องขอความเป็นธรรมนั้น

กำหนดจำนวนครั้งและระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอความเป็นธรรม ให้อำนาจพนักงานอัยการทำการสอบสวนเพิ่มเติมในคดีที่มีการร้องขอความเป็นธรรมได้เองโดยไม่ต้องส่งสอบสวนเพิ่มเติมผ่านพนักงานสอบสวน และกรณีนี้ให้พนักงานอัยการมีอำนาจออกหมายเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งหรือจัดการส่งวัตถุหรือเอกสารที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานมายังพนักงานอัยการได้โดยตรง

เอกสารอ้างอิง

กรมอัยการ. ระบบอัยการสากล. (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการกรมอัยการ, 2526).

กรมอัยการ. อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา: รวบรวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในนานาประเทศ.

(กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการกรมอัยการ, 2533).

คณิต ฅ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 7. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2549).

คณิต ฅ นคร. ภูมิธรรมและบทบาทของพนักงานอัยการ. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551).